

Acceleració del canvi social, pandèmia, desigualtat i noves propostes educatives

Direcció de l'Anuari de l'Educació

L'Anuari de l'Educació 2021 s'ha elaborat en un context d'acceleració del canvi social i educatiu fruit de la pandèmia i vol ser testimoni de les transformacions escolars i educatives dels anys 2020 i 2021, determinades per les distintes mesures de confinament i distància social.

L'enfocament de l'Anuari ha prioritzat els aspectes de la desigualtat educativa i també el recull de les noves experiències pedagògiques fruit de les adaptacions a la pandèmia. S'ha volgut fer ressò de les múltiples iniciatives desenvolupades en un marc d'urgència i alhora amb altes dosis de creativitat en el conjunt de les illes, tant en titularitat pública com concertada, i també de manera específica en centres ubicats en zones especialment vulnerables. Per primera vegada, es disposa de capítols de les quatre illes, amb un total de vuit contribucions d'Eivissa, Menorca i Formentera.

En l'àmbit educatiu, en primer lloc, la no presencialitat ha comportat dificultats sensibles en l'alumnat amb major desigualtat social i educativa. Per aquest motiu, es tracta la desigualtat educativa en el capítol introductor. A mode de ponència marc, Aina Tarabini, experta en el tema i professora de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, assenyala la importància que les escoles siguin equitatives, més enllà de mirades estrictament meritocràtiques.

En segon lloc, l'Anuari dedica un bloc a la reflexió sobre el sistema educatiu de les Balears i els resultats escolars, amb capítols sobre el sistema educatiu no universitari i universitari. Aquests capítols s'inclouen anualment i permeten una mirada longitudinal. El capítol sobre les dades educatives no universitàries subratlla les adaptacions a l'escolarització, concretades en mesures com, per exemple, l'augment d'unitats educatives i de professorat. En el capítol de dades universitàries es destaca l'augment d'alumnat per part de la UIB, les taxes d'inserció laboral dels titulats d'aquesta institució i les dades de les universitats a distància UOC i UNED. Enguany també es presenta de manera específica un capítol relatiu a l'anàlisi sobre les mesures de contenció per evitar el contagi de la COVID-19.

En tercer lloc, l'apartat de resultats del sistema escolar incorpora capítols sobre la formació professional, l'alumnat estranger, els programes de reforç PROA i la normativa sobre el dret a l'educació digital a les Illes Balears. Quant a la formació professional, s'assenyala que aquesta és cada vegada més flexible, que cal garantir que les vies d'accés siguin obertes sempre que es garanteixi que hi hagi unes competències professionals, i que cal reivindicar la necessitat de transport escolar en aquests estudis. La proporció d'alumnat estranger a les Balears és un fet distintiu de l'arxipèlag comparat amb altres territoris autonòmics i s'analitza de manera anual en la nostra publicació. En el capítol sobre el programa de reforç PROA es posa especial èmfasi en el PROA+, orientat a compensar les desigualtats provocades per la crisi sanitària. En aquest bloc també s'estudia com es preveu la competència digital en les distintes etapes educatives.

En quart lloc, en l'apartat sobre educació social, es destaquen experiències innovadores en educació d'adults com l'acompanyament emocional, el foment de les xarxes de corresponsabilitat socioeducativa o experiències de programes d'educació emocional i atenció plena en instituts d'ensenyament secundari.

En el cinquè bloc, es disposa d'un ventall de contribucions sobre recerca i innovació pedagògica. Aquí es poden trobar aportacions sobre segregació escolar, l'educació artística, el disseny, l'educa-

ció per a la salut, l'educació alimentària, els projectes educatius en barris vulnerables, l'educació en entorns rurals o el recull de les tesis doctorals del curs acadèmic 2020-2021 a la Universitat de les Illes Balears.

En el sisè bloc, ha estat d'interès en aquesta edició recollir anàlisis sobre canvis legislatius, bé ja aprovats, sobre la Llei orgànica de modificació de la llei orgànica educativa (LOMLOE), o bé en curs, sobre el projecte de llei autonòmica d'educació. Tot plegat, amb una mirada educativa no exclusivament escolar, com ho demostren les aportacions des de l'Educació Social que també es troben a la publicació i que són encara més necessàries en el nou escenari que vivim.

En setè lloc, l'Anuari recull una monografia sobre bones pràctiques educatives en el context de la pandèmia: de quines maneres la comunitat escolar i educativa ha respost amb estratègies pedagògiques innovadores davant el nou escenari. Cal destacar la pluralitat de propostes i el divers ventall d'on procedeixen. Es poden trobar contribucions sobre com ha estat l'adaptació a l'educació infantil, projectes escolars que han promogut l'educació al carrer, experiències tecnològiques, iniciatives innovadores de coordinació entre diferents nivells educatius...

Les transformacions socials i educatives es produeixen a ritme vertiginós, encara molt més arran de la pandèmia. Estam immersos en molts canvis que han vingut per quedar-se i ens cal una mica de perspectiva per estudiar-los. Aquests canvis afecten la manera d'aprendre i alhora són font de noves desigualtats socials o aguditzen les desigualtats existents. En aquest escenari, eines com l'Anuari de l'Educació contribueixen a l'anàlisi rigorosa i sistemàtica, a donar veus i a aportar elements per a la reflexió, el diagnòstic i la intervenció.